

Izhaja vsak de-
lavnik popoldneGENE PO POSTI:
za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Ko-
pitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnništva št. 328CENE PO POSTI:
za četrt leta, K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10— DELAVSKI LIST POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Protestna izjava radi odpuščenenih delavcev u Trziču.

Izjava Zveze trgovskih nastavlencev.

Po sklepu seje z dne 4. februarja t. m. izreka Zveza trgovskih nastavlencev svoje so-
čutje in solidarnost 33 delavcem v Trziču, ki
jih je tovarna Maly, večinoma z družinami,
vrgla na cesto smrti in poginu vkljub temu,

da so dolga leta delali v tej tovarni.
Izreka obenem svoje ogorčenje nad takim
postopanjem in apelira na čut javnosti in vo-
ljo države obsoditi in ukiniti take razmere.
Zveza trgovskih nastavlencev.

Združitev zmernih komunistov in socialdemo- kratov.

Proti radikalnemu komunistom.

Zagreb, 5. februarja. (Izv.) Za jutri ob 6.
popoldne so sklicali socialni demokrati in ko-
munisti-centrumaši (Radošević) skupaj javno
skupščino, na kateri bo govoril Etbin Kristan
o delavskih organizacijah. — Ze pred 3 tedni
so javili listi, da je fuzija socialpatriotov in
komunistov-centrumašev gotova, kar pa sta
takrat obe stranki odločno zanikali. Skupen

nastop na jutrajšnji skupščini in pa izjave več
vplivnih oseb iz teh dveh frakcij, pa popol-
noma potrjujejo gornjo trditev. Komunisti-le-
vičarji gledajo na te dogodke precej s stra-
hom, ker je po razpoloženju med delavstvom
sodeč, skoraj gotovo, da se bode precej soci-
alističnega proletariata pridružilo temu zdru-
ževanju strujama.

Krščansko delavsko gibanje na Francoskem.

Pariz, 2. febr.

Kljub vsem viharjem, ki so divjali na
Francoskem kakor v nobeni drugi deželi
proti veri in cerkvi, je Francija danes bolj
nego kdaj prej najrazvitejša katoliška de-
žela sveta. Francoska kultura in vse fran-
cosko javno življenje je prekrvaženo s ka-
toliškim duhom, cvet francoske družbe je
katoliški. Tako pomlajenje so doživeli
Francozje tudi po zadnjem preganjanju
cerkve koncem 19. in začetkom 20. sto-
letja.

Ugovarjal bo morda kdo, češ, da ni
javnih znakov za to katolištvo, saj nima
Francija nobene izrazite krščanske poli-
tične stranke, kakor n. pr. mogočni kato-
liški Centrum na Nemškem, nobenega
izrečno katoliškega dnevnika.

Vse to je resnica. Vendar je tudi res,
da se krščanska delavska organizacija nad
vse lepo razvija in da je delavcem kato-
liškega prepričanja omogočena lastna pot
v borbi za socialne cilje, njegova ločitev
od tistega dela delavstva, ki se je orien-
tiralo v pravcu materializma in boljševiz-
ma. Francoski katoličani so — dasi so se
le težko oddvojili od svoje gori ozna-
čene politike, sledili klicu dobe in so se
leta 1919. z vneto lotili strokovne orga-
nizacije krščanskega delavstva.

Sicer so Francozi že leta 1887. začeli
s krščanskimi sindikati, toda do l. 1914.
so šteli ti sindikati le neznatno število in
so nasproti socialističnim strokovnim dru-
štvom, ki so štela 800.000 članov, čisto iz-
ginjali. A tekem vojne so še ti sledovi
krščanske organizacije izginili.

Toda resna doba sedanosti jih je po-
klicala na delo. Za november 1919. so
sklicali kongres vseh dotedanjih katoliških
delavskih društev — ki so obstajala ko-
maj še na papirju — in razvili pri tem
tako vneto delavnost, da je bilo na kon-
gresu zastopanih že 90.000 članov. Na
kongresu se je osnovala Confédération
Française des travailleurs chrétiens (C. F.
T. C. — Zveza francoskih krščanskih de-
lavcev). Od tega dne dalje se je začelo
smotno, z največjo vneto izvrševano de-
lo krščanske strokovne organizacije na
Francoskem. Meseca junaja 1920., ko je
rdeča strokovna organizacija C. G. T. s
svojima 2 milijonoma članov vprizorila re-
volucionarni štrajk, je štela krščanska
strokovna organizacija že 140.000 članov.
Rdeči štrajk se je v vsakem oziru pone-
srečil in rdeče strokovne organizacije so
izgubile skoro poldrugi milijon svojih čla-
nov. Od teh je najboljši del — do 5000 —
tako pristopil v C. F. T. C., tako da šteje
danes le-ta okroglo 200.000 članov. To je
pač za delo dobrega leta dni obudovanja
vreden uspeh. Krščanski sindikati uživajo
velik ugled povsod in ni daleč čas, ko bo-
do na mednarodne delavne kongrese po-
šiljali svoje zastopnike tudi francoski kr-
ščanski sindikalisti.

Zanimivo je, da se je med katoličani
samimi bil hud boj radi načelnja sta-
lišča sindikatov. Mnogi katoličani, in to
posebno duhovniki, se niso mogli otresti
svoje prejšnje miselnosti in so zahtevali,
naj se postavijo sindikati na brezbarvno,
nevtralnno podstav. Toda zmagali so krep-

kejši duhovi in francoska krščanska stro-
kovna organizacija se je postavila na od-
ločno krščanski temelj, pri tem pa spre-
jela v program vse opravčene in tudi naj-
dalekosežnejše zahteve delavstva, tako
tudi pravično socializacijo produktivnih

sredstev.

Krščanska strokovna organizacija ce-
lega sveta se z ljubeznijo in velikimi pri-
čakovanji ozira na francosko bratsko gi-
banje in ga iskreno pozdravlja.

Pašičeva politična bolezen.

Belgrad, 5. febr. (Izv.) Bolezen Nikole
Pašiča traja sumljivo dolgo. V političnih
krogih, predvsem v radikalnih vrstah se
trdi, da je njegova bolezen bolj pretveza,
in to iz političnih ozirov. Smatra se kot
gotovo, da bo Nikola Pašić v slučaju, če
se mu ne posreči pridobiti zemljoradnikov
za vstop v vlado, podal demisijo in se iz-
»zdravstvenih ozirov« popolnoma odpo-
vedal političnemu življenju.

Mekoč je živel pod- kralj...

Šest milijonov katoličanov je v naši dr-
žavi. V vseh borbah in v vsej razcepljenosti
preteklih stoletij so katoliški Jugoslavlani z
ljubosumno skrbjo varovali čistost svoje vere.
Naši pradedje so izročali svojim sinovom križ
kot najdragocenejšo dedščino. Turške tolpe so
gazile našo zemljo, nemški protestantizem je
skušal s pomočjo tujeja plemstva iztrgati na-
rodu iz srca vero v eno, sveto, katoliško in apo-
stolsko Cerkev. Potem je železna roka cesar-
ja Jožeta II. hotela oslabiti moč Cerkev in jo
usužnjiti državi. Katoliški Jugoslavlani so trpe-
li in molčali, a svoje vere si niso dali uropiti.
Preživela je vse napade in tudi poplava mo-
dernega brezverstva je ni mogla omajati.

Toda česar niso mogle doseči oborožene
horde Turkov in ne nemški plemiči in ne av-
strijski absolutizem, to hoče na zvit način do-
seči kapitalistično svobodomiselnost. Svobodo-
miselci hočejo uporabiti državno moč za to, da
že mladi rod, dečke in deklice, zastrupijo s
svobodomiselnim duhom, z duhom sokolstva.
Minister Pribičević je izdal naredbo, da se v
vseh šolah mora vzgajati mladina v duhu so-
kolstva.

Z začudenjem se moramo najprej vpraša-
ti: Kdo je dal ministru Pribičeviću pooblastilo
in moč, da uvaja iz lastne moči taka načela
v šolstvo? Nihe. Morda ga je pooblastila ju-
goslovanska framazonska loža. Konstituanta,
ki ima edina sklepali o teh temeljnih spre-
membah v šolstvu, ni vedela nič o tem. Brez
ljubstva je odločil demokratski podkralj, kakš-
nega duha naj se navzamejo katoliški otroci
v Jugoslaviji.

Jugoslovanski katoličani razmišljamo: Ko
se je minister Pribičević vozil z grofom Tizzo
Železnim po budimpeštanskih ulicah, smo se
mi borili za Jugoslavijo. Ali je bilo treba to-

likih žrtev za to, da danes ta Tiszin hlapec
iztrga katoliškim starišem otroke iz rok in jih
izroči brezverski sokolski šoli? Ko pride po-
mlad, zazelenijo trave na tisočih grobovih
naših mož, ki so umrli za našo državo. Pod-
kralj Pribičević izroča njih osirotele otroke
brezverstvu.

Toda vse te krivice, vsi ti udarci, ki za-
devajo danes jugoslovanske katoličane, ne bo-
do omajali naše ljubezni do države Podkralj
Pribičević bo že davno političen mrtev, ko
bo država močnejša kot danes in ko bodo ka-
toliški Jugoslavlani smeli vzgajati v šoli svoje
otroke v duhu vere Kristove.

In takrat bodo strmeč poslušali ljudje po-
vest o onih davnih časih, ko je srbski podkralj
Pribičević hotel uničiti že v mladini ljubezen
do katoliške Cerkev. In skozi rodove jugoslo-
vanski katoličanov bo zvenela zgodba:

Nekoč je živel podkralj... Nosil je ime
Pribičević. Njegova dela so izginila kot zgme-
list v vetru in po njem je ostal samo še te-
men spomin.

Franc Terseglav:

Uprasanje konkordata.

X.

Navadno se sliši, da je konkordat dr-
žavo zaslužil pod oblast cerkve, da po-
menja nadzorstvo cerkve nad državo, da
ji daje premoč in privilegirano stališče.
V tem se kaže usodno dejstvo, kako se
ravno v najvažnejših vprašanih velik del
ljudi dá vediti od ukoreninjenih predraz-
sodkov. Klasičen je konkordat med Napo-
leonom in Sveto Stolico 1801. leta, o ka-
terem je na podlagi mnogih dozdaj ne-
objavljenih dokumentov iz državnega ar-
hiva pravkar izšlo temeljito delo iz peresa
Boulay de la Meurthe (Histoire de la Né-
gociation du Concordat; Paris; Alfred Ma-
me; 1921). Tu ni šlo za zaslužnje države
pod cerkev; konkordat je iz osvobodil cer-
kev neznošnega stanja, v katerem se je
nahajala pod dekreti jakobinskega kon-
venta od leta 1794, ki so prepovedali jav-
no bogoslužje in katolicizem zaprli med
štiri stene. Dočim se je pod revolucijo
cerkev pod geslom svobode vesti prega-
njala, je konkordat cerkev osvobodil, ne
da bi bil Napoleon pri tem v čemerkoli
dopustil kršenja suverenosti države. Kar
se zdi dr. Kušuju mogoče edino le po pa-
ritičnem sistemu, je Napoleon uresničil
potom dogovora s Sveto Stolico: javno-
pravni značaj kulta v mejah obstoječih

E. Bulwer: Poslednji dnevi v Pompejih.

10

In godci so ubrali neki divji jonski na-
pov, najmlajši glasovi pa so peli zraven.

Ko so končali, so gostje na ves glas plo-
skali: če je pesnik sam gostitelj, je gotovo,
da njegovi stihji vsakogar očarajo.

»Skozinskozi grško,« je rekel Lepid,
»divjost, silo in energijo tega jezika je v rim-
skem pesništvu nemogoče posnemati.«

»V resnici veliko nasprotje,« je rekel
Klodij, ironično sam pri sebi, a ne na zunaj
vidno, »s starokopitno, krotko preprostostjo
patele Horaceve ode, ki smo jo poprej sli-
šali. Napev je lepo jonski — ampak pri tej
besedi mi pride na misel neka napitnica —
tovariš, napijam krasni Joni.«

»Jona — ime je grško,« je rekel Glavk z
mehkim glasom. »Z radostjo pijem na njeno
zdravje. Ampak, kdo pa je ta Jona?«

»Ej, se vidi, da si stoprav prišel v Pom-
peje, sicer bi zaslužil prognansko zaradi tvo-
je nevednosti,« je dejal Lepid samoljubno,
»da ne poznaš Jone, se pravi, da ne poznaš
glavnega čara našega mesta.«

»Lepotica je, da ji ni enake,« je rekel
Pansa, »in kakšen glas ima!«

»Samo slavčeve jezike more živati,« je
dejal Klodij.

»Slavčeve jezike — krasna misel!« je
vzdihnila senca.

»Pojasni mi to, prosim te,« je rekel
Glavk.

»Vedi torej,« je pričel Lepid.

»Daj, naj govorim jaz,« je zavpil Klodij,
»ti zateguješ besede, kakor da bi želve govo-
rile.«

»Ti pa kakor kamenje,« je zagodrnjal
gizdalin sam pri sebi in se prezirljivo zleknil
po ležišču.

»Vedi torej, Glavk,« je rekel Klodij, »da
je Jona tukaj, ki je šele zadnje čase prišla v
Pompeje. Poje kakor Safo, in njene pesmi so
njene lastne skladbe; in kar se tiče tibije ali
kitare ali lire, sam ne vem, s katero bolj pre-
kosi Muze. Njena lepota jemlje vid. Njena hi-
ša je popolna, tak okus — taki dragulji — ta-
ke bronaste umetnine! Bogata je, pa veliko-
dušna kakor je bogata.«

»To se ve, da njeni ljubimci,« je rekel
Glavk, »skrbe, da ne gladije; izlahka pridob-
ljeni denar se vedno razsipno potroši.«

»Njeni ljubimci — ej, to je ravno zago-
netno! Jona ima samo eno grehoto — ona je
nedolžna. Celo pompejsko mesto ji leži pred
nogami, a ona nima ljubimcev; niti poročiti
se neče.«

»Nobenih ljubimcev!« je ponavljal Glavk.
»Nobenih, dušo ima od Veste, pa pas od
Venere.«

»Kaki fini izrazi!« je dejala senca.

»Cudež toč!« je vzkliknil Glavk. »Ali je
ne moremo obiskati?«

»Še nočoj te popeljem tje kaj,« je rekel
Klodij, »meštem pa,« je pristavil vnovič rosta-
je s kockami. —

»Tvoj som!« je rekel vlijudni Glavk.

»Pansa, obrni obraz proč!»

Lepid in Salust sta igrala na sodo ali li-
ho število, senca pa je gledala, dočim sta se
Glavk in Klodij polagoma uglobila v srečo
kockanja.

»Pri Jupitru!« je zaklical Glavk, »to je pa
že v drugič, da sem vrgel caniculae (najnižje
število točk).«

»Venera bodi mi dobra!« je rekel Klodij
in nekaj časa ropotal s škatljo, »O, alma Ve-
nera — sama Venera je!« ko je vrgel naj-
višje število točk, ki so mu rekli Venera —
ki ji oni, ki dobi denar, navadno potem da-
ruje.

»Venera mi je nehvaležna,« je rekel
Glavk veselo; »vedno sem ji daroval na njeni
oltar.«

»Oni, ki igra s Klodijem,« je zašepetal
Lepid, »bo kmalu svoj plašč zastavil.«

»Ubogi Glavk — slep je kakor sama Sre-
ča,« je odvrnil Salust z istim glasom.

»Nočem več igrati,« je rekel Glavk, »tri-
deset sestercijev sem že izgubil.«

»Prav žal mi je,« je pričel Klodij.

»Ljubezniv človek to,« je zaječala senca.

»Nikakor ne!« je vzkliknil Glavk, »tvoje
veselje nad dobitkom poravnaj mojo bol nad
izgubo.«

Razgovor je sedaj postal splošen in živa-
hen; vino je še hitreje krožilo, in Jona je še
enkrat postala predmet hvaljenja Glavkovih
gostov.

»Namesto, da čakamo tukaj, da zvezde
oblede, pojdimo rajši k njej, ki je toliko lepo-
te, da zvezde oblede spričo nje,« je rekel
Lepid.

Klodij, ki je spoznal, da ni upanja, da
obnovi kockanje, je podpiral ta predlog.
Glavk pa se ni mogel premagovati, da jim ne
bi pokazal, da je hvaljenje Jone vzbudilo nje-
govo radovednost, čeravno je vlijudno silil go-
stie, da nadaljujejo gostijo. Zbog tega so skle-
nili razum Pansa in senca skoraj vsi, da se
podaj v hišo zale Grkinje. Pili so še na zdrav-
je Glavka in Tita, opravili poslednjo pitno da-
ritev, nato pa so si obuli solne, odšli po stop-
nicah nizdol in skozi razsvitljeni atrium, so
stopali čez silnega psa, ki je bil nasikan na
pragu, ne da bi jih ugriznil, ter so se naposled
znasli v veselih, še vedno obljudeh pompej-
skih ulicah, v svetlobi meseca, ki je pravkar
vzšel.

Šli so skozi oni del mesta, kjer so bili
draguljarji, kjer se je vse lesketalo draguljev,
ki so bili izloženi po njihovih prodajalnah,
ter so naposled dospeli do Jonine hiše. Ves-
tibul je žarel v svetlobi dolgih vrst svetilk,
ob obeh vratih tablina so visele zavese iz ve-
zenega škrlata, stene in mozaikasti tlak so
blesteli v najbogatijih barvah, pod portikom
pa, ki je obdajal dehteči viridarij, so našli Jo-
no že obdano od obožujočih in ploskajočih
gostov.

»Rekel si, da je Atenka, ali ne?« je zašo-
petal Glavk predno je stopil v peristil.

»Ne, iz Napolja je.«

»Napolja!« je ponavljal Glavk; v tistem
hipu pa se je gruča na obeh straneh od Jone
razgrnila ter razkrila njegovim očem ono si-
jajno, vilinsko lepoto, ki mu je že dolge me-
sece razsvitljevala duha.

zakonov. (Člen I.) Sicer pa je suverenost države prišla popolnoma do svojega bitnega izraza v tem, da se je konkordat sprejel od legislative. Sploh si je težko misliti, kako bi bilo samo mogoče, da bi bil državnik takšnih nazorov kakor je bil Napoleon odnehal nasproti cerkvi tako daleč, da bi bil oškodovalec državne interese načelno in praktično? Sicer pa si je treba le ogledati tiste določbe konkordata, ki se tičejo imenovanja škofov, da izprevidimo, kako je tu konkordat varoval dozdnevni interes države še veliko bolj nego ga varuje paritetični načrt dr. Kušēja.

Seveda, R. K. bo ugovarjal, da napoleonska postavodaja ni izhajala iz principijalne svobode verskega prepričanja. Bodi enkrat jasno povedano, da tudi R. K. to svobodo krši in da njegov načrt ravnotako pozna privilegovane in neprivilogovane konfesije kakor konkordat. Skozi vsa njegova izvajanja se kakor rdeča nit vleče misel, da moderna država načeloma stoji na stališču verske svobode, da to izvira iz njenega bistva. Vendar pa tej državi daje neomejeno oblast kakšno verstvo sploh priznavati ali ne priznavati in v svojem ustavnem načrtu priznanim verstvom daje javnopravni značaj, nepriznana pa obsodi na življenje med štirimi domačimi stenami in tudi to le pod pogojem, da se ne kršita javen (?) red in morala. R. K. bo dejal, da je to zaradi javnega blagorja, ki je najvišji zakon države. Ko pa si R. K. v članku o konfesionalnem ali nekonesionalnem šolstvu sam ugovarja: zakaj bi dopustili nekonesionalno šolsko vzgojo, ko se zdi, da državni interes zahteva, da se deca versko vzgaja, zlasti ob sodobni splošno zrahljani morali? — pa si sam odgovarja: »Vse to je gotovo uvaževanja vredno, vendar pa ne more služiti za opravičilo (obligatoričnega verskega poduka), da se na ta način zamčenata pravica verske svobode zopet pogazi.« Torej dr. Kušēju vendarle ni končno merodajen ozir na javni blagor, kakor se mu v danem slučaju predstavlja, ampak načelo verske svobode kot tako, kot najvišje, torej neprekršljivo. Kako da potem ta država sebi prisvaja pravico med verstvi ločevati in ene priznati, druge pa nepriznati? Če je po dr. R. Kušjevi opredeljeni »paritetična država ravnotako katoliška kakor pravoslavna ali muslimanska ali brezverska«, torej pravzaprav nič, kako si more sploh lastiti pravico načelnih vrednostnih sodb o kakršnihkoli verstvih? In če priznava svobodo celo za brezkonfesionalizem, za absolutno ne-verstvo, kako more in sme ločevati med verstvi samimi? Ali je n. pr. nazarenstvo, ki prepoveduje nošnje orožja, če gledamo najsplošnejši principijalnega stališča, če oddajamo o njem sodbo glede njegove notranje vrednote kot verstvo, nižje nego absolutno ne-verstvo, brezkonfesionalizem? Ako pa imajo tu odločevati praktični oziri, oziri na javni blagor, na policijski red in naravno moralo, na prospeh države, potem je Napoleon z ozirom na svoje čase imel ravnotako prav, če je postavil katoliško cerkev na privilegovano stališče nasproti takozvani »narodni cerkvi«, konstitucionalni cerkvi abbéja Grégoire, ker je le-ta bila dejansko največja ovira za dosego verskega miru in nemotenega razvoja javnega življenja v takratnih razmerah, kakor ima prav R. K., če praktično uvaja vrednostne stopnje med verstvi, ki jih principijalno ima vse za enako prave in enako krive.

Kaj bo s sladkorjem?

Načrt rajnega finančnega ministra Stojanovića, da bi država vzela monopol na sladkorno trgovino ter ga izročila bankam, je padel v vodo. Res je, da bi bila pri tem »kšeftu« država precej zaslužila, a še več bi bile zaslužile banke, ki bi pod pokroviteljstvom državne oblasti konsumentu diktirale cene sladkorju. Sedaj imamo v tem oziru še neurejeno razmerje. In ljudstvo mora kupovati drag sladkor.

Kaj bo s sladkorjem? To prvovrstno ljudsko živilo se prodaja sedaj po 60—64 K kilogram. Ali naj pri tem ostane morda še celo leto in dalje? To vprašanje je za široke ljudske sloje največjega pomena. Sedanja cena sladkorju je oderuška in primerna za verižniške žepce, za delavca in uradnika je pa naravnost uničujoča. Družine z otroki si brez zadostnega sladkorja v prehrani skoroda ne vedo pomagati, a kako naj si rabavijo sladkor po 62 K kilogram! Kaj naj potem ostane za kruh, ki je istotako neprimerno drag. Naša mladina že leta pogreša zadostnega sladkorja v hrani; čas bi bil in matere komaj čakajo, da bi mogle otrokom zopet dati tako priljubljen in za zdrav razvoj telesa nujno potrebnih sladkih jedi. Pa tudi odrasčen človek potrebuje za redno prehrano gotovo množine sladkorja.

Sladkorno vprašanje je socialno vprašanje in naši državni očetje so dolžni, da ga rešijo čim prej, in sicer na korist delavnih ljudskih slojev; vsaka druga korist — tudi fiskalična — mora priti v poštev šele v drugi vrsti.

Politični dogodki.

Dr. Kukovec kot trgovinski minister. Dr. Kukovec hoče biti dober trgovinski minister, to se pravi, da noče storiti ničesar, kar ne bi odgovarjalo koristim velikega kapitala. V ta namen je sklical v Belgrad gospodarski svet, ki mu naj da smernice za njegovo carinsko in trgovinsko politiko. Ali je kdo kedaj kaj slišal, da bi bil dr. Kukovec kot minister za socialno politiko kedaj prašal za svet delavcev; kaj naj ukrene? Mož je delavcem pač enostavno diktiral, kar se mu je zdelo.

Zopet en nov minister! Iz Beograda poročajo: V soglasju z demokratičnim klubom bo imenovan za ministra pravosodja g. Marko Gjuršič, ker je minister Trifković preobložen s posli za konstituanto in ustavo. Novoimenovani minister ostane na svojem mestu samo začasno. — Ubogi ministri švigajo iz enega stolca na drugega, kakor žoge.

Dnevni dogodki.

Jutrovska agitatorija. Pred kratkim smo poročali, da upravništvo »Jutra« razpošilja okrožnice na orožnike, ki jih pozivlje naj stopijo med agitatorje za ta list. Na okrožnici je bil podpisan nek odbor »orožniških zaupnikov«. Izvedeli pa smo, da se »Jutro« s podobno okrožnico obrača tudi na finančno stražo s »sodelovanjem zaupnikov finančne straže«. Najlepše pa je, da se je na tako okrožnico, ki je bila razposlana hišnim posestnikom, podpisalo tudi »društvo hišnih posestnikov«. Pričakujemo, da bo to društvo pojasnilo, kaj je s to zadevo in kdo je dal pravico, da se to društvo izrablja v take namene. Po dosežanih skušnjah pričakujemo še, da pride na dan okrožnica vseh verižnikov, vseh izvoznicarjev, vseh bankirjev itd. To bo najboljši odgovorjalo pravim namenom lista in njegovih gospodarjev. »Jutro« upravništvo ima tedaj lep štab agitatorjev. En del je oborožen, drugi pa ne. En del ima v rokah denar in hoče vladati, drugi pa nima denarja in naj drži stremena kapitalistom. Kogar to delo veseli, naj agitira za »Jutro«.

Plesna norost. Novo mesto. Kdor je prišel v Novo mesto zadnje dni januarja, so ga pozdravljali plakati z vseh novomeških vogalov ter bahato vabili »na veliki ples, ki ga priredi Zveza jugoslov. železničarjev (menda, da je to strokovna organizacija železničarjev) na Svečnico, dne 2. febr.« Plakati so pokazali svojo moč, ples — recimo veselica — se je izvršil v vsakem oziru — izborni in je bil ostra manifestacija za izboljšanje gmojnega položaja železničarjev sploh, je trajalo do ranega jutra. Da se je tudi novomeška visoka gospoda odzvala vabilu, je čisto umevno, posebno je treba pohvaliti novomeško dijaštvo, ki je bilo zelo častno zastopano. — Da ne bo razžaljeno, je treba pohvaliti tudi novomeški nežni spol, ki je tudi ob tej priliki izvršil v polni meri — »svojo dolžnost«. Par izmed teh bi bilo dobro fotografirati ter to najnovjšo novomeško modo poslati v Pariz, morda bi jo tam še izpopolnili, tako da bi končno le imeli modo — »Evinco«. Kdor ne napreduje, nazaduje, a mi — »napredujemo«!

Ne v Ameriko! Kljub temu, da je zunanje ministrstvo pred nekaj časom ravnotem potom opozorilo prebivalstvo na to, naj ne potuje v Ameriko, ne da bi poprej dalo vidirati svoje potne liste pri konzulatih Zedinjenih držav, se še vedno dogaja, da posamezniki ne vpoštejajo tega opozorila ter tako zadenejo na velike težave na svojem potovanju. Konzulati Zedinjenih držav imajo pravico vidirati potne liste samo pripadnikom tiste države, v kateri uradujejo. Prebivalstvo se ponovno opozarja, naj ne potuje v Ameriko, ne da bi poprej dalo vidirati svoje potne liste ameriškim konzulatom v Jugoslaviji. Iz konzularnega oddelka zunanjega ministrstva, dne 2. februarja 1921, št. 5009.

Stariši v šoli. Na Pruskem je naučni minister izdal odlok, ki dovoljuje, da smejo stariši prisostvovati šolskemu pouku v tistih razredih ljudskih in srednjih šol, v katerih imajo svoje otroke. To pa le tedaj, ako to dovoli učitelj, ki daje pouk in ako vsled tega ne bi trpel pouk. — Tudi v avstrijski republiki imajo zakon, ki dovoljuje članom roditeljskih svetov prisostvovati pouku. Večina učiteljev pa tudi starišev je pa tej uredbi nasprotna, ker meni, da prisotnost starišev pouk na splošno zelo moti.

Katoliška mladinska organizacija v Avstriji je eden najlepših cvetov katoliške organizacije v Avstriji sploh. Izvedena je po škofijah in združena v Državni zvezi katoliške mladine na Dunaju. Dunajska škofijska zveza šteje sedaj 220 organizacij z 10.000 člani.

Širite „NOVI ČAS“

Ljubljanski dogodki.

Ij Stanarine povisane. Kakor poroča društvo hišnih posestnikov, se bodo stanarine znatno povisale. Dež. vlada je dovolila povisavanje stanarine ne le za gotove procenete, marveč se sme stanarina povisati še več. Vse višje doklade in davke, upravne in vzdrževalne stroške, vsa hišna popravila bodo sorazmerno nosili najemniki. Kakor je bila sprememba potrebna, tako je sedaj kar naenkrat preveč »dobrega« za najemnike. Pri nas se nikdar ne moremo postaviti na zdravo in socialno stališče. Zakaj ne bi tudi pri nas po vzgledu drugih mest napravili nekaj razločka med bogatimi in revnimi najemniki? Prvim naj bi se najemnina zvišala, revnejšim pa ne, ali pa le v manjši meri. Tako pa bo revež bolj prizadet kot bogatin.

Ij Današnja številka »Novega Časa« se tiska prvič na novem rotacijskem stroju, ki si ga je nabavila Jugoslov. tiskarna. Z današnjo številko prične delovati novi stroj, ki se ga postavljali mesec dni. Ta stroj natisne v eni uri 24.000 izvodov.

Ij Nedeljski počitek javnih lekarn v Ljubljani se uvede začeni s 6. februarjem 1921 in sicer tako, da bodo nedeljske dopoldneve tri lekarnne odprte, le devet nedeljskih dopoldnevov v celem letu bude odprto po dvoje lekarn. Ker se otvori prihodnje dni sedna lekarna v mestu in sicer na Sv. Petra cesti 78 (lekarna A. Ustar) preuredi se tudi nedeljska popoldanska in nočna služba vseh lekarn tako, da bude sedaj vedno po ena lekarna v sredi mesta vršila službo ob nedeljah popoldne ter nočno službo, in zraven te po vrsti ena perifernih lekarn. V vsaki lekarni morajo biti čez dan na dobro vidnem mestu označene lekarnne, ki vrše nočno službo; kadar so lekarnne zaprte pa morajo imeti na vratih dobro čitljiv in razsvetljen naslov službojučih lekarn. Zapiirajo se lekarnne ob 19. uri, one, ki imajo nočno službo, pa ob 21. uri.

Ij Ljudsko štetje. Stranke, ki še do danes niso prejele osebnih popisnic za ljudsko štetje, naj se takoj zglaste na mestnem magistratu v posvetovalnici, da dobe osebne popisnice ter eventualno tudi popisnice za živino. One osebe, ki ne bi bile popisane, bodo strogo kaznovane, kakor tudi stranke in hišni gospodarji, ki bi imeli na stanovanju osebe, ki niso popisane za ljudsko štetje, pa so bile v noči od 31. jan. na 1. febr. 1921 nastanjene v Ljubljani. Ljudsko štetje nima za posameznika nobenih kvarnih posledic, pač pa bo strankam zelo neprijetno, če bodo potrebovale kako uradno potrdilo, pa bi pri ljudskem štetju ne bile izkazane oziroma popisane. V tem slučaju bodo morale teči od urada do urada, ako bodo hotele dobiti potrebno potrdilo. Da se popiše vsi, ki so bivali v noči od 31. jan. do 1. febr. 1921 v Ljubljani, je v interesu uradov kot takih, še bolj pa v interesu posameznikov, ki vedno rabijo kaka uradna potrdila.

Ij Napad na Dunajski cestl. Gospod M. I. je šel nedavno iz gledališča po Dunajski cesti domov. V bližini topničarske vojašnice je pa stopil predenj v vojaško obleko oblečen mož, mu pomolil samokres pod nos in je zahteval z besedami »Stoj, denar sem!« od njega denar. Ko mu je g. I. rekel, da ima samo 18 K pri sebi, je vzel denar in odšel. Ropar je bil izredno velik in močan, oblečen v suknjič iz kozuhovine.

Naša društva.

d Šentpetersko prosvetno društvo priredi v ponedeljek, dne 7. t. m. ob pol 8. zvečer zanimivo predavanje. Vstop prost. Predava univerzitetni prof. g. dr. Demšar. — Po predavanju odborova seja.

d Bucek drugič na potovanju. Ljudski oder igra na pustinji terek ob pol 8. uri zvečer nadaljevanje »Pri belem konjičku« — »Čez leto dni«, burko v treh dejanjih. Prijatelje smeha opozarjamo, da naj grede že sedaj pogledat križe in težave nervoznega »žajjarja« Bucka, ker se bo igra ponavljala šele po Veliki noči.

d Kdor se hoče nasmejati, naj gre jutri v Ljudski dom, kjer igrajo šentpeterčani burko »Mutasti Izidor« in izvirno Medvedovo igro »Na ogledih«, ki je polna pristnega dolenskega humorja. Predprodaja vstopnic pri šentpeterski prosveti, zvečer pri blagajni od 6. ure naprej. (k)

Katoliški obzornik.

Postno pastirsko pismo avstrijskih škofov. Avstrijski škofje so za postni čas izdali na vernike pastirsko pismo, v katerem odločno razkrivajo rane, na katerih boleha sedanja družba in bičajo zlo na zgoraj in na spodaj. Poželenje mesa — pravi pismo — je temeljno zlo sedanjega časa. Temu poželenju služijo nesramni plesi, nedostojna moda, propadla umetnost in književnost. Svetost družine se ne spoštuje, materinstvo se zločinsko zatira. Proti temu zlu je potrebna samopomoč krčanskega ljudstva, ki naj se dvigne na sveti boj proti vsemu, kar grozi izpodkopati temelje neigovega obstanka. — Drugo zlo

je napuh življenja, ki noče poznati drugih zakonov nad seboj, nego tiste, ki si jih človek sam daje. Tu velja Boga bolj poslušati, nego ljudi. V podrobnostih navaja pismo med drugim šolski zakon in pravi: »Pouk in vzgoja ne smeta nikdar in nikoli nasprotovati veri ali npravnosti. Knjige in učitelji ne smejo v otrocih slabiti ali izpodkopavati spoštovanja do Boga in vere, ljubezni do cerkve in duhovščine. Vzgoja mora marveč temeljiti na verski podstavi, kajti brez vere tudi ni pravega značaja ne prave npravnosti.« — Tretje zlo je brezsrčni pohlep po imetju in dobičku: »Na eni strani neomejeno in brezvestno kopičenje denarja po nenasitnem kapitalizmu, na drugi brezsrčno izkoriščanje delavcev, ki so se mnogokrat težko borili za goli obstanek in so imeli komaj kosce vsakdanjega kruha.« Tako je vzrastel zagrenjen proletariat, ki je komaj čakal na trenotek revolucije. Proti tem skrajnostim priporoča pismo socialno pravičnost, socialno ljubezen in kliče na obe strani: nobenega nasilja, nobene krivice! Pastirsko pismo je podpisal kardinal Piffl in vsi ostali avstrijski škofje.

Socialni vestnik.

o Strežnice za ravne šolske otroke. Na Nemškem so začeli po šolah nastavljati posebne strežnice, ki imajo nalogo obiskavati obolele šolske otroke revnih delavskih rodbin na domu in jim pomagati, ko morata dostikrat oče in mati čez dan za delom. Tako je n. pr. v mestnem zastopu mesta Amberg bil stavljen tak predlog. Toda čudno! Socialni demokrati ne le, da predloga niso podpirali, marveč so ga ostro pobijali. To je značilno za socialno pojmovanje soc. demokratičnih vodij, ki pobijajo vse, kar ne pride od njih, najsibo to še tako krvavo potrebno za ljudstvo.

Gospodarstvo.

= Gospodarsko propadanje Trsta. Kako je Trstu pod Italijo poslano v gospodarskem oziru, pričajo številke o tržaškem kopnem in pomorskem prometu. Leta 1919. je došlo v Trst po železnici 4.172.744 met. stotov proti 14.822.096 met. stotov l. 1913., izvozilo pa se je 9.611.418 q proti 12.093.356 q l. 1913. Po morju je došlo l. 1919. 13.566.568 q proti 23.140.178 q l. 1913., izvozilo pa se je 1.223.534 q proti 11.357.116 q l. 1913. Skupni promet na železnicah je torej znašal 1919. leta 13.784.212 q proti 26.975.452 q l. 1913., po morju pa 14.790.102 q proti 34.497.294 q.

= Nekaj številke o ruski produkciji. Znani komunistični narodni gospodar J. Larin je priobčil v moskovski Pravdi naslednje številke o ruski produkciji leta 1913/1914 in leta 1920: Rusija je proizvedla v pudih (16.38 kg):

	1. 1913/1914:	1. 1920:
Barv in firneža	3,000,000	33,000
papirja in lepenke	13,500,000	1,030,000
kavčugovih izdelkov	1,840,000	34,000
steklenega blaga (1 zabož = 15 pud.)	440,000	28,000
vžigalic (v zabožih)	3,650,000	310,000
tobaka	4,300,000	380,000
40% špirta (v vedrih)	38,000,000	1,930,000
sladkorja	105,000,000	4,737,000
premoga	225,000,000	1,800,000
nafte	600,000,000	100,000,000
platine	300	50
zlata	4,000	240
železne rude	530,000,000	32,000,000
obdelanega železa	257,000,000	30,000,000
jekla	220,000,000	4,500,000
bombaža	20,000,000	4,000,000
obdelanega bombaža	19,800,000	330,000
lanu (posetev v desjatinah)	1,060,000	536,000
kalijevih soli	1,600,000	—
mineralnih umetnih gnojil	10,030,000	—
mila in sveč	20,867,000	291,000
svinčnikov (v vel. dvanajstoricah)	500,000	3,000

— Te številke kažejo, kakor malokatera stvar, gospodarsko nesposobnost boljše vizma. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so bile leta 1920 že v veljavi vse prisilne odredbe za povzdigo produkcije: splošna delavna dolžnost, militarizacija podjetij, podaljšanje delavnega časa na 12 in 14 ur itd. Za delo je treba pač volje in veselja, a to so boljševiski v ljudstvu ubili.

Odgovorni urednik Anten Marinček.
Izdaja konzorcij »Novega Časa«.
Tiska jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

F. BRUMAT LJUBLJANA
Oskovrstno manufakturo in tkanine
po konkurenčni ceni.
Mestni trg 25. I.